

2025թ-ի փետրվարի 3-ից մինչև 8-ը Ֆիլիպինների Հանրապետություն (Մանիլա)՝
կատարած գործուղման արդյունքների մասին

1. Անունը, ազգանունը՝

Աշոտ Գիլոյան

2. Զբաղեցրած պաշտոնը՝

ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության տեղական ինքնակառավարման քաղաքականության վարչության պետ

3. Գործուղման վայրը և ժամկետները.

Ֆիլիպինների Հանրապետություն, Մանիլա քաղաք, փետրվարի 3-ից մինչև 8-ը:

Հրավիրող կողմը.

Գերմանական միջազգային համագործակցության ընկերություն (ԳՄՀԸ)

4. Գործուղման նպատակը (աշխատանքային ո՞ր խնդրի լուծման համար էր նախատեսված գործուղումը).

Մասնակցել Բաց կառավարման գործընկերություն (OGP) Ասիա-Խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանային հանդիպմանը: Միջոցառման ընթացքում պետական պաշտոնյաների, քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների և քաղաքականություն մշակողների հետ քննարկել բաց կառավարման նախաձեռնությունները, նորարարություններն ու մարտահրավերները տարածաշրջանում:

5. Քննարկված թեմաները.

1. Մասնակցային բյուջետավորման և ֆինանսական թափանցիկության ամրապնդում

- Հայաստանի Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարը ներկայացրեց ԲԿԳ նախաձեռնությունների Հայաստանի առաջընթացը:

- Արմավիր համայնքի ղեկավարը ներկայացրեց համայնքի փորձը ԲԿԳ նախաձեռնության շրջանակներում հանձնառության իրականացման վերաբերյալ:

- Մեծամոր համայնքի ղեկավարը ներկայացրեց համայնքում նախաձեռնության շրջանակներում մասնակցային բյուջետավորման շրջանակներում իրենց ջանքերը:

• Հայաստանի ֆինանսների նախարարությունը ներկայացրեց մասնակցային բյուջետավորման նախաձեռնությունների պետական համաֆինանսավորման փորձը՝ կենտրոնական քաղաքացիների ներգրավվածության բարձրացման վրա ֆինանսական որոշումների կայացման գործընթացի վրա:

- **Ֆիլիպինները** ներկայացրեցին իրենց «**Ժողովրդի բյուջե**» նախաձեռնությունը, որը թույլ է տալիս քաղաքացիներին առաջարկել և քվեարկել տեղական բյուջետային հատկացումների վերաբերյալ:
- **Ինդոնեզիայի Կանանց և հաշմանդամների ասոցիացիան (HWDI)** կարևորեց խոցելի խմբերի համար ներառական բյուջետավորումը՝ ապահովելով հանրային ծառայությունների հասանելիությունը:

2. **Քաղաքական ֆինանսավորման թափանցիկություն և ընտրական գործընթացների բարելավում**

- **Մոնղոլիան** ներկայացրեց իր **Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի** թվային թափանցիկության նախաձեռնությունը, որը հետևում է քաղաքական նվիրատվություններին և ծախսերին:
- **Ֆիլիպինները** անդրադարձան ընտրական կոռուպցիային, ծայների վաճառքին և պետական ռեսուրսների չարաշահմանը՝ ընդգծելով քաղաքացիական հասարակության դերը ընտրական գործընթացների վերահսկման գործում:
- **Շրի Լանկան** քննարկեց քաղաքական կուսակցությունների ֆինանսավորման թափանցիկության նոր առաջարկվող կարգավորումները:

3. **Թվային կառավարում և արհեստական բանականության կիրառումը հանրային վարչարարության մեջ**

- **Հարավային Կորեան** ներկայացրեց իր փորձը **արհեստական բանականության (ԱԲ) կիրառման** վերաբերյալ՝ հանրային ծառայությունների արդյունավետությունը բարձրացնելու համար՝ միաժամանակ ապահովելով էթիկական նկատառումները և նվազեցնելով կողմնակալությունը:
- **Ավստրալիան** ընդգծեց իր **ԱԲ կառավարման շրջանակը**, որը նպաստում է թափանցիկությանը և հաշվետվողականությանը ավտոմատացված որոշումների կայացման գործընթացում:
- **Հայաստանը** քննարկեց իր **բաց տվյալների քաղաքականության օրենսդրական շրջանակը**, որն ուղղված է հանրային տեղեկատվության հասանելիության բարելավմանը:

4. **Երիտասարդների ներգրավվածություն և կլիմայի կառավարում**

- «**Դու(ք) և Մենք**» քննարկումը շեշտադրեց սերունդների միջև երկխոսության կարևորությունը կլիմայի քաղաքականության վերաբերյալ, որի շրջանակներում **Երևանի քաղաքապետարանը** ներկայացրեց իր երիտասարդների առաջնորդությամբ իրականացվող բնապահպանական ծրագրերը:

- **Պապուա Նոր Գվինեան** ներկայացրեց երիտասարդների կողմից ղեկավարվող կլիմայական նախաձեռնությունները և համայնքային բնապահպանական վերահսկողության մեխանիզմները:
- **Ֆիլիպինների «Արևային էներգիա դպրոցների համար»** ծրագիրը համարվել է երիտասարդների առաջնորդությամբ կլիմայական գործողությունների հաջողված մոդել:

5. **Քաղաքացիական տարածքի պաշտպանություն և տեղեկատվության ազատություն**

- **Վրաստանի Transparency International** կազմակերպությունը ներկայացրեց իր ռազմավարությունները մամուլի ազատության պաշտպանության համար:
- **Ֆիլիպինների «Իմանալու իրավունք, հենց հիմա»** կոալիցիան ներկայացրեց իր օրենսդրական պայքարը հանրային տեղեկատվության հասանելիության ապահովման և հաշվետվողականության բարձրացման համար:
- **Հայաստանի** մասնակցությունը կարևորեց երկրում **տեղեկատվության ազատության և քաղաքացիական հասարակության պաշտպանության օրենսդրական բարելավմանն ուղղված ջանքերը:**

Լավագույն փորձի օրինակներ տարբեր երկրներից

- **Ինդոնեզիա** – Առողջապահության ոլորտում թափանցիկության առաջին ազգային ռեգիստրի ստեղծումը:
- **Ավստրալիա** – Բաց պայմանագրերի մեխանիզմների ներդրում խոշոր ենթակառուցվածքային նախագծերում:
- **Նոր Զելանդիա** – Քաղաքացիների ներգրավվածությամբ տեղական ինքնակառավարման մասնակցային
- բյուջետավորման մոդել:
- **Հարավային Կորեա** – Արհեստական բանականության էթիկական ուղեցույցներ հանրային ծառայությունների
- թվային վերափոխման համար:
- **Պապուա Նոր Գվինեա** – Համայնքների ղեկավարությամբ իրականացվող կլիմայի ադապտացման հիմնադրամ:

6. **Հանդիպումները, ելույթները, բարձրացված կամ քննարկված հարցերը.**

Առաջարկվող գաղափարներ Հայաստանի ԲԿԳ պարտավորությունների համար

1. **Մասնակցային բյուջետավորման ընդլայնում**

- Թվային մասնակցային բյուջետավորման հարթակի ներդրում՝ քաղաքացիների կողմից բյուջետային առաջարկների ներկայացման

համար: Հարթակը հնարավորություն կստեղծի նաև մի տեղում քաղաքացիներին հասանելի դարձնել ամբողջական տեղեկատվություն ինչպես պետական մարմինների, այնպես էլ բոլոր համայնքների վերաբերյալ ոչ միայն մասնակցային գործընթացների, այլ նաև բյուջետային ծախսերի ուղղությունների վերաբերյալ:

- Երիտասարդների և խոցելի խմբերի մասնակցության խթանում ՏԻՄ-երի բյուջետավորման գործընթացներում:

2. **Թվային կառավարում և բաց տվյալների կիրառման ընդլայնում**

- ՏԻՄ-երում թվային գործիքների ներդրում՝ համայնքների կառավարման թափանցիկությունն ապահովելու համար:

3. **Կոռուպցիայի դեմ պայքար և հաշվետվողականության բարելավում**

- Թափանցիկ գործարքների մեխանիզմների ներդրում ՏԻՄ-երի մակարդակում:
- Բաց տվյալների օգտագործման ընդլայնում՝ հանրային վերահսկողությունն ամրապնդելու նպատակով:

Հայաստանի մասնակցությունը և պարտավորությունները

1. **Հայաստանի ԲԿԳ նոր հանձնառությունը**

- Հայաստանը մասնակցում է ԲԿԳ «Բաց կառավարման մարտահրավեր» (Open Gov Challenge) նախաձեռնության մարտահրավերների մրացանակաբաշխությանը՝ պետական պաշտոնյաների կողմից նվերների ընդունման կարգավորման նախաձեռնությամբ: Այս շրջանակում կառավարությունը պարտավորվել է ստեղծել **թվային ռեգիստր**՝ պետական պաշտոնյաների կողմից ստացված նվերների հայտարարագրման և հրապարակման համար:
- Արդյունքների ամփոփման պաշտոնական հայտարարումը նախատեսվում է 2025 թվականի հոկտեմբերի 7-9-ը Իսպանիայի Վիտորիա-Գաստեիս քաղաքում կայանալիք ԲԿԳ գլոբալ գագաթնաժողովում:

2. **Հայաստանի համագործակցությունը այլ երկրների հետ**

- Միջոցառման ընթացքում քննարկումներ ունեցա մի շարք երկրների ներկայացուցիչների հետ՝ մասնակցային բյուջետավորման և ՏԻՄ կառավարման թափանցիկության ոլորտում լավագույն փորձերի փոխանակման նպատակով: Մանիլայում կայացած միջոցառման ժամանակ պատասխանել եմ ԲԿԳ և **Ֆիլիպինների** տեղական լրատվամիջոցների հարցերին և ներկայացրել Հայաստանի ԲԿԳ փորձը:

7. **Հանդիպման կամ հավաքի ժամանակ ընդունված որոշումները, պայմանավորվածությունները, ստորագրված փաստաթղթերը.**

Չկան

8. Առաջարկությունները, դրանց ընթացք տալու վերաբերյալ առաջարկները՝ եղանակը, ձևը, ժամկետները, պատասխանատուները, ակնկալվող արդյունքները.

ԲԿԳ Մանիլայի միջոցառումը կարևորեց կառավարման թափանցիկության, մասնակցության և հաշվետվողականության բարելավման հաջողված մոդելները:

9. Ստորագրությունը, ամսաթիվը:

Արշակ Զինչյան

Ջեյմս

11.02.2025թ.